

Ахламов Анатолій Геннадійович

*завідувач кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., професор,
Заслужений діяч науки і техніки України*

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ОРІДУ: РОЗВИТОК, СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВИХ НАПРЯМКІВ, ЗДОБУТКИ

Кафедра економіки, фінансів та інформаційних технологій була створена у квітні місяці 1996 року. Першим завідувачем кафедри було призначено д.е.н., професора Ясінського В. Л. (1996–1997). У 1997 році кафедру очолив д.е.н., професор Ахламов А. Г.

Кафедра неухильно зростала якісно та кількісно, що дало можливість на її базі організувати та виділити ще дві кафедри: «Менеджменту організацій» в 2002 році та «Інформаційних технологій та систем управління» в 2004 році. Також

у 2004 році було створено філію кафедри на базі Головного управління економіки Одеської обласної державної адміністрації.

Нині кафедра має назву «Кафедра економічної та фінансової політики» і є структурним підрозділом факультету державного управління Одеського регіонального інституту державного управління та обслуговує ряд навчальних дисциплін факультету менеджмент.

З перших днів існування наукова діяльність кафедри була спрямована на рішення актуальних задач, пов'язаних з аналізом, прогнозуванням та управлінням соціально-економічних процесів в регіоні. Причому характерною відмінністю усіх наукових досліджень було те, що фахівці кафедри протягом роботи підтримували тісні зв'язки з замовниками. Замовниками були Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України (Державної інспекції України по контролю за цінами), Одеська обласна рада, Одеська обласна державна адміністрація (Головне управління економіки, Головне управління фінансів), фінансові та економічні управління Біляївського, Тарутинського, Татарбунарського, Комінтернівського, Овідіопольського районів Одеської області.

Тісна взаємодія з органами влади і місцевого самоврядування сприяли формуванню та втіленню в життя оригінальної методології системного аналізу соціально-економічних процесів.

Основні положення даної методології вивчення соціально-економічних явищ, засновані на постулатах загальної теорії систем, передбачає виділення причинно-наслідкових зв'язків і аналіз ресурсних потоків. Ми не можемо аналізувати ефективність, роль або місце економічної системи без урахування принципу нерівнозначності явищ. Цей принцип передбачає вивчення:

- граничних рамок системи (зовнішні умови);
- адаптивних можливостей (внутрішні умови).

Особливість підходу полягає в тому, що традиційна теорія часто розглядає економічні процеси, орієнтуючись на ідеальні моделі - візьміть хоча б умови ідеальної конкуренції. Однак системні явища проявляються лише як відхилення від ідеального стану системи, що ми і спостерігаємо постійно на практиці.

**СПЕЦВИПУСК ДО 20-РІЧЧЯ ОРІДУ НАДУ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

Можна сказати більше: еволюційний розвиток можливий тільки в неідеальних ентропійних умовах, оскільки ідеально рівноважні умови характеризують стагнацію систем. Тому загальна теорія систем має справу не з ідеальними умовами (які мають на увазі вичленення одного системного рівня), а з середнім рівнем стану однорідних систем у зовнішньому середовищі (атрактором) і відхиленнями від його показників.

Цей рівень відображає характеристики зовнішнього середовища, до якого системи адаптуються. Ми говоримо про порівняльний ступень адаптації систем або щодо один одному, або щодо до зовнішніх умов. Зовнішні умови проявляються як впливи екзогенного характеру, у відповідь на які системи реструктуруються. Цей підхід можна екстраполювати на діяльність усіх без винятку соціально-економічних систем.

Інша справа, що зворотний зв'язок здійснюється за неодмінної наявності системних протиріч, які виступають в якості механізму оптимізації ресурсних потоків. Жоден соціальний рівень не погодиться в добровільному порядку скоротити споживання ресурсів. Скрізь діють об'єктивні закони самозбереження. І в основі цих законів лежать об'єктивні потреби. Можна навіть сказати, що в соціальних системах всі зовнішні фактори мають об'єктивний характер, а всі внутрішні чинники – суб'єктивний. Об'єктивний характер зовнішніх факторів – тому, що зовнішні чинники існують поза системою, і система генерує їх причини. А суб'єктивний характер внутрішніх чинників – від того, що внутрішні чинники виробляються власне системою і відображають її адаптивні можливості.

Звідси випливає висновок про те, що об'єктивність системних протиріч проявляється на соціальному рівні у вигляді суб'єктивних інтересів, що відображають протилежні потреби. Інтерес при цьому може відображати не тільки потреба, але і здатність соціально-економічної системи до споживання певної кількості ресурсів. Так, дві однопрофільні системи будь-якого рівня (індивідуум, підприємство, територія) абсолютно неоднозначно оцінюють перспективи свого розвитку. Це те, що можна позначити терміном «складність».

Величезну кількість інформації можна отримати, аналізуючи адаптивну реакцію соціальних систем з використанням нової методології. Інша справа, що життєво важлива інформація, необхідна для адаптивної поведінки на одному соціальному рівні, часто втрачає значущість на іншому соціальному рівні. Це пов'язано з розбіжністю потреб та інтересів соціальних систем різних рівнів. Можливо, звідси виникає більшість нарікань на адресу державної статистики, яка відображає інтереси державного рівня. Причому на корпоративному рівні набагато більше значення мають маркетингові дослідження, а на територіальному рівні – соціологічні.

Йдеться не про метод збору та обробки інформації, а скоріше про предмет дослідження. Хоча будь-який із методів, використовуваний для аналізу ситуації на нетиповому для цього рівні, все ж дозволяє скласти картину адаптованості систем до зовнішніх умов.

Однак не можна не відзначити, що кожен підхід висвітлює ситуацію не тільки з використанням певної методології, але й під певним кутом зору. Це неминуче. У результаті зроблені висновки не завжди узгоджуються з подальшим розвитком ситуації.

Найскладніше полягає у визначенні критеріїв, що найбільше відповідають предмету дослідження. Існує певна закономірність – чим тісніше ресурсна зв'язок між соціальними рівнями, тим менше задіяний суб'єктивний фактор.

Особливість системного підходу полягає не в тому, що суперечності розглядаються відповідно до особливостей бачення ситуації на тому чи іншому соціальному рівні. Це не настільки важливо. Набагато важливіше виявити, як ті чи інші зовнішні події відбиваються на адаптаційній поведінці системи загалом. Зіставляти дані можна як із середніми показниками (відхилення від стану-атрактора), так і з показниками аналогічної системи (порівняльний аналіз). В останньому випадку наголос робиться на порівняння адаптаційної реакції згідно з наявними граничними умовами і ресурсними можливостями систем [1].

Проте скрізь в основі системного аналізу буде лежати аналіз циркуляції ресурсів. Приміром, описане вище перерозподіл ресурсних потоків (податкових надходжень) на користь держави та регіонів об'єктивно погіршує зовнішні умови функціонування соціальних систем територіального рівня (органів місцевого самоврядування). Зрозуміло, чим більше ресурсів надійде в розпорядження соціальних систем регіонального рівня, тим більша кількість соціальних потреб вони зможуть задовольнити. Однак цілком імовірна ситуація, коли на рівні району відчувається систематична нестача ресурсів. Така ситуація небезпечна соціальними конфліктами – страйками працівників бюджетної сфери (територіальна середу не забезпечує прийнятні граничні рамки існування), збоями в роботі соціальної інфраструктури (транспорт, системи життєзабезпечення, ін.) тощо.

Свої потреби превалюють. Це потреби, закріплені в регіональному бюджеті, певними рамками федерального законодавства. Потреби, що виступають критеріями ефективності роботи на регіо-

нальному рівні. Потреби, за які доводиться звітувати перед виборцями. Тому інтереси регіонального рівня вступають тут в об'єктивне протиріччя з інтересами територіального рівня.

Головна помилка традиційної економічної теорії, як видається, знаходиться у тому, що економісти виконують свого роду соціальне замовлення вищого соціального рівня. При цьому поза їх увагою залишаються процеси і протиріччя, які проявляються на більш низьких системних рівнях. Таким чином, можна стверджувати, сприяння, яке економічна теорія надає здійсненню влади, можна назвати її інструментальною функцією в тому сенсі, що вона служить не розумінню або поліпшенню економічної системи, а цілям тих, хто має владу в системі.

Звідси виникає спостережувана незатребуваність сучасної економічної теорії на більш низьких рівнях і її дроблення на макроекономіку, мікроекономіку, мезоекономіку та інші важко погоджувальні напрямки. Хоча на ділі виходить, що ми просто теоретично обґрунтовуємо бачення ситуації на різних системних рівнях соціального устрою.

Нині повинно йтися не стільки про систематизації протиріч та інтересів, скільки про методології вивчення та систематизації формують їх причин. Головна така причина на будь-якому системному рівні – ресурсні потоки. Іншими словами, йдеться про структурний характер системних протиріч, спровокованих об'єктивними зовнішніми причинами. Таким чином, можна припустити, що ніщо в управлінні не відбувається невмотивовано, все має свою причину, все визначається архіскладним хитросплетінням впливу багатьох змінних, зовнішнього і внутрішнього середовища організації [2].

Однак існує ще одна цікава особливість системного аналізу. Полягає вона в тому, що адекватно прогнозувати можна лише процеси, що відбуваються на більш низьких системних рівнях. Наприклад з:

- корпоративного рівня – процеси індивідуального рівня;
- територіального рівня – процеси корпоративного та індивідуального рівнів;
- регіонального рівня – процеси територіального, корпоративного та індивідуального рівнів;
- регіонального рівня – процеси районного, територіального, корпоративного та індивідуального рівнів.

Це пов'язано з тим, що для рівнів нижчого порядку система самостійно визначає граничні умови (ціни, податки, законодавчі норми). Підсистеми нижчих рівнів змушені пристосовуватися до нових умов. Роль суб'єктивного начала максимально обмежується зовнішніми рамками, і поведінку суб'єктів набуває детермінований характер. Це свідчить про те, що зовнішнє оточення організації все більше стає джерелом проблем для сучасних керівників. По суті, керівники найважливіших для суспільства організацій – ділових, освітніх, державних – під впливом недавніх подій у світі були змушені зосередити увагу на швидко мінливих зовнішньому середовищі і її впливах на внутрішню будову організації [3].

Інша ситуація спостерігається, коли робляться спроби прогнозувати поведінку системи з рівня підсистем. Можливостей впливу знизу вкрай мало й обмежуються вони значущістю переданих ресурсів.

Інакше кажучи, система встановлює граничні рамки поза участю підсистем. Тому роль суб'єктивного в поведінці соціальної системи по відношенню до підсистем дуже велика. Звідси ми можемо зробити такий висновок: другим етапом після конкретизації потреб при системному аналізі має стати визначення позицій, з яких проводиться дослідження.

На регіональному рівні існують цінності та діють абсолютно специфічні пріоритети. Однак ми можемо розглянути діяльність районного рівня з позицій регіонального рівня. І вже потім спрогнозувати, як буде розвиватися ситуація щодо суб'єктів господарювання.

Все начебто звучить дуже просто. Однак ми постійно спостерігаємо спроби не лише прогнозувати, але й суб'єктивно оцінювати діяльність вищих соціальних рівнів з позицій нижчих рівнів. Такі спроби можна зустріти на найрізноманітніших наукових форумах, у промовах державних діячів і навіть у нормативно-правових документах.

Спираючись на представлені положення, на кафедрі системно ведуться дослідження при вирішенні теоретичних і практичних завдань.

Так, теоретичні дослідження пов'язані з дослідженням закономірностей соціально-економічного розвитку, зокрема з його особливостями на рівні окремих регіонів. У зв'язку з цим слід особливо виділити:

1. Дослідження ідейно-теоретичного підґрунтя, що становить основу сучасних концепцій модернізації економіки та реформування соціально-економічних відносин передусім, у країнах Центральної та Східної Європи, а також державах Азії [4].

2. Аналіз закономірностей формування внутрішнього ринку в Україні. При цьому основна увага зосереджується на двох відносно самостійних напрямках розвитку даного процесу: його загальнонаціональному аспекті та регіональних формах його організації та становлення. Розглядаючи даний

процес в контексті внутрішніх та зовнішніх факторів його організації, пріоритет надається суперечливостям, що походять з особливостей розвитку вітчизняних продуктивних сил [5].

3. Дослідження особливостей формування в Україні основ інноваційної моделі економічного розвитку, що передбачає аналіз ідейних, організаційних та управлінських факторів впливу на реформування національної економіки. У цьому зв'язку особлива увага приділяється проблемі визначення інноваційного потенціалу економіки України та механізмам, за допомогою яких було реалізовано такий потенціал в інших країнах.

У дослідженнях за даною темою особливе місце посідає регіональна та галузева проблематика. Пріоритетне місце тут має практика втілення інновацій в Одеському регіоні та промисловості країни [6].

4. Інтерес до проблематики стану та перспектив розвитку продуктивних сил країни, а також регіону, втілюється в низці публікацій, де розглядаються сучасні тенденції ринку праці. Їх розгляд здійснюється у тісному зв'язку з формуванням так званого «людського капіталу», який розглядається як важливий чинник модернізації національної економіки [7].

Другий напрямок наукових досліджень пов'язаний з методиками аналізу соціально-економічного розвитку територій та механізмами державного управління розвитком регіонів, зокрема:

- розроблено методики визначення ІЛР районів та галузей регіону (області), які дозволяють оцінювати розбіжності у розвитку районів, визначати основні проблеми та перспективи розвитку окремих галузей та районів, пріоритетні галузі для регіону, обґрунтовувати стратегічні цілі, формувати план дій на наступні періоди [8];
- обґрунтовано концепцію формування фінансово-економічного механізму управління регіональним розвитком, яка передбачає визначення стратегічних завдань забезпечення сталого розвитку регіону, обґрунтування шляхів фінансового забезпечення економічного зростання та інструментів і важелів збільшення дохідної частини бюджету, удосконалення інструментів і важелів впливу на чинники економічного зростання, здійснення контролю та мотивації досягнень у забезпеченні сталого розвитку регіону [9];
- розроблено концептуальні засади управління сталим розвитком регіону як сукупності фінансових та економічних інструментів, спрямованих на одночасне досягнення підвищення рівня життя населення, раціонального використання природного та економічного потенціалу території, регулювання природокористування та охорони довкілля;
- розроблено методологічні основи формування оптимальної структури господарського комплексу регіону, орієнтованої на структуру економіки розвинених країн, за умови збереження обсягів виробництва сільськогосподарської продукції достатніх для забезпечення потреб населення у продуктах харчування а переробні підприємства у сировині, що відповідає вимогам продовольчої безпеки країни та надає орієнтири для стрімких позитивних зрушень у сталому розвитку регіонів, підвищення конкурентоспроможності економіки України [10];
- запропоновано оцінювати ефективність діяльності органів державного управління регіонального рівня на основі співставлення досягнень у сталому розвитку регіонів з потенціалом сталого розвитку, що дозволить спрямувати зусилля державних службовців на формування стратегічних цілей, які наближають до ідеалізованих результатів, та їх досягнення, збільшити внесок регіону у досягнення стратегічних цілей держави;
- доведено доцільність впровадження на регіональному рівні «соціального контролінгу», сутність якого полягає у залученні представників усіх верств населення до формування соціальних цілей, оцінювання впливу суб'єктів господарювання на реалізацію стратегічних планів територій, держави з метою забезпечення стійкого збалансованого соціально-економічного розвитку регіону;
- обґрунтовано доцільність у розрахунку розмірів податку на майно встановлювати базові норми оподаткування за регіонами та застосовувати з метою здійснення регулювальної функції (стимулювання розселення на певних територіях), коригувальні коефіцієнти, які розраховуються на основі індикаторів умов життя, що входять до складу індикаторів загальних результатів сталого розвитку регіонів.

Важливим напрямом наукових розробок кафедри є дослідження бюджетно-податкових важелів впливу на соціально-економічний розвиток регіонів. Чинники середовища, які враховуються у цих дослідженнях, характеризується двома основними параметрами несприятливого впливу: значною обмеженістю бюджетного ресурсу та порушенням макроекономічної рівноваги.

Реальним інструментом забезпечення виконання функцій місцевими органами влади є належне фінансове забезпечення. Фінансовою основою розвитку територій, безумовно, є місцеві бюджети.

Бюджет залишається важливим інструментом держави, через який вона формує власний економічний потенціал.

Нагальним є посилення місцевих бюджетів, зокрема, внаслідок децентралізації державних фінансових ресурсів. Окреслення підходів до децентралізації управління державними фінансами почалась після прийняття Бюджетного кодексу України, практична ж реалізація розпочалась в останній період. Запроваджуючи децентралізацію управління, насамперед розраховують на прискорення темпів економічного зростання, підвищення ефективності та результативності надання державних послуг. Бюджетна децентралізація має забезпечити низку переваг порівняно з централізованою системою: підвищення ефективності надання державних послуг, оскільки місцеві органи влади максимально наближені до потреб територіальних громад; посилення стимулів для економічного розвитку територій; посилення відповідальності місцевої влади за повноту виконання покладених на них функцій.

Окремо слід наголосити на тому, що процес добровільного об'єднання громад, який втілює собою перший етап децентралізації дозволяє більшою мірою реалізувати принцип субсидіарності. За старої системи вертикальних міжбюджетних відносин він фактично не діяв. Адже сама ідея добровільного об'єднання громад направлена на максимальне наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача. Нова редакція Бюджетного кодексу вимагає забезпечити розподіл видатків між державним та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами шляхом побудови системи горизонтального вирівнювання їх податкоспроможності саме на цій основі.

Ефективне управління доходами і видатками місцевих бюджетів набуває актуальності в умовах обмеженості ресурсів. Не втрачає значущості питання збільшення дохідної бази місцевих бюджетів. Основою місцевих бюджетів залишаються податки. В останній період податкова система зазнала значних змін: скорочено загальну кількість податків і зборів (на сьогодні діє 7 загальнодержавних та 4 місцевих податки і збори). Держава за допомогою податків як потужного важеля впливу може регулювати економічні процеси, посилюючи або ж знижуючи податковий тиск, тим самим регулюючи пропорції розподілу. У кризових умовах посилюються фіскальна значимість податків та суперечності, пов'язані насамперед із невідповідністю податкового навантаження рівню та завданням щодо економічного розвитку регіонів, обсягам їх податкового потенціалу. В умовах ринкових перетворень постає необхідність в фіскальній децентралізації, яка передбачає передусім розширення повноважень органів місцевого самоврядування у податковій сфері з метою отримання фінансових важелів для розвитку територій, розширення податкової бази, збільшення власних надходжень бюджетів. Вдосконалення механізмів фінансового забезпечення розвитку територій має бути спрямоване на підвищення фінансових можливостей органів місцевого самоврядування, бути адекватним ринковим критеріям та відповідати потребам комплексного територіального розвитку.

Реформування механізмів управління в бюджетній сфері в умовах обмеженості ресурсів лежить у площині підвищення результативності бюджетних видатків, зниження залежності від системи міжбюджетного вирівнювання та трансфертних надходжень. У цьому зв'язку особливої актуальності набувають наукові дослідження кафедри, пов'язані із формуванням теоретико-прикладної основи програмно-цільового методу бюджетування. Проводиться значна робота зі становлення методики аналізу, моніторингу та оцінки бюджетних програм. Адже відповідно до Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 10.02.2015 № 176-VIII всі бюджети, що мають прямі взаємовідносини із державним (це обласні, районні бюджети, бюджети міст обласного значення та бюджети об'єднаних територіальних громад) з 2016 року повністю переходять на програмно-цільовий метод. Тож багаторічна традиція науково-дослідної роботи кафедри за цією тематикою вимагає свого подальшого продовження з одночасним поглибленням як теоретичної, так і емпіричної бази.

Подальші дослідження потребують визначення напрямів і меж бюджетної децентралізації з тим, щоб ефективність у процесі розподілу бюджетних ресурсів була найвищою; чітко децентралізувати відповідальність як за джерела оподаткування, так і за видатки місцевих бюджетів. Нагальними є дослідження теоретико-методологічних засад сучасної податкової політики та окреслення практичних кроків щодо її удосконалення з урахуванням чинника децентралізації в частині перерозподілу податкових повноважень між державним і місцевими бюджетами.

Важливо також започаткувати процес формування засад новітніх для вітчизняної бюджетної системи механізмів державного управління, що поєднують у собі триєдину концепцію повноти повноважень, ресурсу та відповідальності. Розуміння їх взаємозв'язку є ключовою перспективою фундаментальних кафедральних розробок, саме на ньому базується логіка предметного поля подальших наукових досліджень.

Ще один напрямок наукових досліджень кафедри – це теоретико-методологічні основи інтеграції підприємств України.

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку економіки одне з перших місць посідає розвиток підприємницької діяльності. Від ефективності виробництва, можливостей національних підприємств виробляти конкурентну продукцію (роботу, послуги) вирішальною мірою залежить рівень розвитку української економіки.

Розглядаючи підприємництво як особливий стиль господарської поведінки, в основі якого лежать пошук нових можливостей для розвитку підприємницької діяльності, орієнтація на інновації, вміння залучати і використовувати для власного розвитку ресурси з найрізноманітніших джерел, на нашу думку, саме розвитку підприємницької діяльності є основним фактором у досягненні мети економічного і соціального розвитку як на державному, так і на регіональному рівні.

Із розвитком ринкових відносин в економіці України, підприємницька діяльність зазнала суттєвих змін. Так, на підприємницьку діяльність вплинула низка фінансових, технологічних та структурних факторів, які спонукали суб'єктів підприємницької діяльності переглядати свої плани, прогнози, переосмислювати ситуацію, розробляти інноваційні підходи до здійснення підприємницької діяльності та впроваджувати нові критерії для визначення ефективності їхнього розвитку.

В умовах, що поєднують обмеженість ресурсів й можливостей з лібералізацією галузей та швидкого розвитку технологій, першочерговим завданням будь-якого підприємства є зберегти на колишньому рівні свою конкурентоспроможність, а також знайти способи її підвищення надалі.

Функціонування підприємств в умовах тенденцій розвитку економіки країни веде до того, що безліч підприємств зазнають труднощів, намагаючись гнучко реагувати на стрімкі зміни конкурентного середовища, використовуючи лише свої власні ресурси, можливості з урахуванням розвитку регіонів України. Ефективне функціонування та розвиток підприємств у сучасних умовах можливі за рахунок використання мобільності і гнучкості структур, що функціонують, а також самоорганізації незалежних економічних суб'єктів. Одним із перспективних напрямів вирішення зазначених проблем є інтеграція підприємницької діяльності.

Інтеграція підприємницької діяльності обґрунтувала дослідження за такими напрямками:

1. Обґрунтовано, що економічна інтеграція – це процес економічної взаємодії двох або декількох суб'єктів господарювання, що приводить до зближення, взаємного проникнення, переплетіння виробничих процесів й ресурсів, які здійснюють свою діяльність на основі економічного й виробничого співробітництва з метою підвищення ефективності діяльності на договірних засадах. Сформульовано та систематизовано основні форми та етапи формування інтеграції суб'єктів господарювання. З огляду на це, найбільш перспективною формою в сучасних умов є альянс, який дозволяє стабілізувати виробничі, технічні та економічні процеси, врегулювати механізм стабільного функціонування підприємств, а також забезпечує кожному підприємству певну вигоду, самостійність, що, своєю чергою, є пріоритетом даної форми серед інших форм інтеграції [11].

2. Для удосконалення теоретико-методологічної бази формування та розвитку альянсу уточнено категорійний апарат, зокрема, поняття «альянс» та узагальнено й систематизовано основні характеристики альянсу: зміст, переваги, недоліки, проблеми, підвиди тощо, що дало змогу узагальнити теоретичні аспекти та сформулювати засади для обґрунтування соціально-економічної природи мотивів формування альянсів як сучасної форми інтеграції підприємницької діяльності.

3. Тенденції соціально-економічного стану розвитку регіонів України дали змогу систематизувати проблеми за стратегічним і технологічним характерами, які виникають у результаті НТП, кризового стану економіки, зменшення доходів верств населенням, змін пріоритетів споживачів послуг (продукції, робіт), спонукають до інтеграції підприємств у контексті альянсових взаємовідносин.

4. Розвинуто напрями формування та розвитку альянсу, підвиди (міжгалузеві, внутрішньогалузеві, міжнародні, віртуальні і мережні), стадії життєвого циклу альянсу (формування, зростання, зрілості, дезінтеграції (реорганізації) та закінчення), складові взаємодії учасників-партнерів (цілі, підприємницьке середовище, життєздатність послуги (продукції, робіт)). Розвинутий теоретико-методологічний базис щодо формування альянсу, що дало змогу менеджерам й керівникам підприємств розпізнавати підвиди, реалізовувати спрямовані заходи щодо формування та розвитку альянсу.

5. Визначено механізм управління альянсом та взаємовідносинами між учасниками-партнерами, що встановлює внутрішні зв'язки, враховує взаємодію учасників-партнерів на кожному етапі управління процесу взаємовідносин з урахуванням ключових факторів успіху та системи узгодження взаємодії учасників-партнерів. Запропонований механізм управління альянсом включає в себе такі складові: завдання, принципи та цілі управління; організаційна структура; формування відділу з роботи з партнерами; додаткова звітність; соціальна відповідальність; трансфертна ціна; система оцінки ефективності взаємовідносин між учасниками-партнерами альянсу та функціонуванням і розвитком.

6. Запропоновано теоретичні положення та методичні засади оцінювання потенційної синергії від взаємодії учасників-партнерів альянсу та методика розрахунку трансфертної ціни.

7. Обґрунтований зміст та роль соціальної відповідальності між учасниками-партнерами альянсу (цілі, інтереси, результати, взаємозв'язок «учасники-партнери – працівники – орган виконавчої влади – споживач – суспільство», соціальний звіт) дозволив оцінити рівень соціальної відповідальності між учасниками-партнерами.

8. Рекомендовані складові оцінювання ефективності альянсу, який враховує визначення рівня його впливу на соціально-економічний розвиток регіону, середню суму темпів зміни прибутку, продуктивність праці й витрат усіх учасників-партнерів, рівні соціальної відповідальності й впливу альянсу на соціально-економічний розвиток регіону, дав змогу враховувати альянсом можливість покращити розвиток регіону та оцінити фактично досягнуту ефективність функціонування альянсу.

Література.

1. Akhlamov, A. Jacko, A. Mrela. Some Peculiarity of Mathematical Support for Geometric Programming / INVESTMENTS IN EDUCATION DEVELOPMENT. The conference ICPM'10 was organized with the support of ESF project «Constitution and improvement of a team for demanding technical computations on parallel computers at TU Liberec», Nr. CZ. 1.07/2.3.00/09.0155. This conference was supported by European Social Fund and state budget of the Czech Republic. S. 57 – 63.

2. Anatolii Akhlamov, Svetlana Osadchuk Basic directions of the modern fiscal policy in Ukraine: International conference "Monetary, banking and financial issues in central and eastern eu member countries: how can central and eastern eu members overcome the current economic crisis?"/ ed. Angela Roman. 10-12 April 2014, Iași Editura Universitat – Romania p. 22–30

3. Ахламов А.Г., Козинський С.М. Восточное Партнерство: возможности для Украины // Демократия в Украине. Отчет немецко-украинских конференций. – 17–22 травня 2010. – С. 106–109.

4. Козинський С. М. Політико-економічні особливості модернізації національної економіки в історичному контексті // Актуальні проблеми державного управління : Зб. наук. праць ОРІДУ. Вип. 3 (43). Том 2. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. – С. 15–17.

5. Козинський С. М. Модернизация института социального партнерства и предпосылки формирования внутреннего рынка в Украине // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. – 2013. – № 3. – С. 144–155.

6. Козинський С. М. Інфраструктурний аспект інноваційної політики України та Польщі//Науковий вісник (Одеський державний економічний університет МОН України). – 2009. – № 5. – С. 117–127.

7. Миколайчук М. М. Фінансово-економічний механізм забезпечення стійкого збалансованого розвитку регіону: монографія / М. М. Миколайчук; за наук. ред. І. В. Розпутенка. – Київ : НАДУ, 2010. – 308 с.

8. Миколайчук М. М. Економічна політика регіонального розвитку в умовах глобалізації: монографія / М. М. Миколайчук; за наук. ред. І. В. Розпутенка. – Київ : «К.І.С.», 2009. – 228 с.

9. Голинська О. В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: [монографія] / Голинська О. В., – Одеса : ВМВ, 2013. – 272 с.

10. Теоретико-методологічні основи управління розвитком регіону: Монографія / [Ахламов А. Г., Глинська А. Є., Миколайчук Н. С., Миколайчук М. М., Стовба Т. А.]; за ред. д.е.н., проф. Н. С. Миколайчук. – Херсон : ВКФ «Стар ЛТД», 2007. – 276 с.

11. Яцкевич І. В. Організаційно-економічний механізм формування та розвитку альянсів підприємств зв'язку та інформатизації України: [монографія] / Яцкевич І. В. – Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. –360 с.